

TITLUL I

Introducere în dreptul mediului

CAPITOLUL I

OBIECTUL, DEFINIȚIA ȘI NOȚIUNILE SPECIFICE DREPTULUI MEDIULUI. FUNCȚII

Secțiunea I

Obiectul¹ dreptului mediului

Caracterul necesar al dreptului mediului. Odată cu apariția omului și pe măsura evoluției sale, s-au înmulțit influențele asupra mediului natural. Apoi, prin dezvoltarea științei și tehnicii, omul a căpătat posibilitatea de a transforma, din ce în ce mai mult, mediul, dar a făcut-o în defavoarea elementelor acestuia. O lungă perioadă de timp, omului nici nu-i trecea prin minte că ar trebui să menajeze natura, căci acțiunea exercitată asupra ei i se părea insignifiantă. Însă creșterea rapidă a populației, graba de a aplica anumite tehnici și goana după profit, precum și atracția din ce în ce mai puternică pentru violență din zilele noastre, care ar putea ajunge, într-o zi, să pună în slujba patimilor omenești, puterea distructivă a atomului, a schimbat mentalitatea oamenilor care, acum gândesc că „vom vedea specia umană și, poate viața pe Pământ ajungând la catastrofa finală”².

Situația dezastruoasă³ în care ne aflăm este consecința nepăsării omului față de ziua de mâine și față de el însuși. Această nepăsare, sau ignoranță, a făcut să se modifice clima atmosferei – ploi acide, acumularea gazelor de seră, subțierea stratului de ozon – să crească temperatura planetei într-un ritm îngrijorător, situații care ridică întrebarea: lumea încotro? Având în vedere că relația dintre umanitate și sistemele, resursele naturale s-a schimbat în sens negativ, în special în a doua jumătate a secolului trecut, generației noastre îi revine misiunea de a lua decizia ce vor hotărî, care va fi viitorul nostru și, în

---

¹ Cu privire la evoluția reglementărilor juridice privind mediul în România, a se vedea: E. Lupan, *Dreptul mediului. Partea generală*, Ed. Lumina Lex, București, 1996, p. 115; R. Stancu, Gh. Deaconu ș.a., *Aspecte ale dezvoltării legislației de ocrotire a naturii în România*, Revista Ocrotirea naturii și a mediului înconjurător, nr. 2, 1979, p. 37 și urm; C.G. Giurescu, *Istoria pădurii românești din cele mai vechi timpuri și până astăzi*, Ed. Ceres, București, 1975; M. Duțu, *Dreptul mediului*, Ed. Economică, București, 1998, p. 27; M. Duțu, *Tratat de dreptul mediului*, ed. 3, Ed. C.H. Beck, București, 2007, pp. 84-95; D. Marinescu, *Dreptul mediului*, Ed. Șansa, București, 1993, p. 27; D. Marinescu, *Tratat de dreptul mediului*, ed. a II-a, revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2007, pp. 30-38; P. Neacșu, *Ecologie și protecția mediului înconjurător*, Universitatea din București, Facultatea de Biologie, Curs, Partea I, 1984, pp. 151-154.

² E. Bonnefous, *Omul sau natura*, Ed. Politică, București, 1976, p. 8.

³ „Oamenii, oamenii simpli, doresc să știe ce se întâmplă, cum îi afectează, ce se poate face în materie... Ei doresc să știe dacă vom fi arși sau înghețați; dacă va trebui, ca noi toți, să emigrăm spre alte planete ca să putem supraviețui și, dacă, de fapt, până găsim toate răspunsurile la aceste întrebări, nu vom sări cu toții în aer”. D. Șerbănescu, *Mediul înconjurător al Terrei încotro?*, Ed. PORUS M, București, 1994, p. 15.

general, dacă planeta va rămâne locuibilă sau nu. Printre decizii se numără și autonomizarea noii ramuri de drept: dreptul mediului¹.

Criteriul de delimitare. În delimitarea unei ramuri de drept, de altele, în cadrul unui sistem de drept, se face apel la mai multe criterii, metoda de reglementare, calitatea subiectelor, caracterul normelor juridice, specificul sancțiunilor, principiile²; dar, dominantă doctrinei consideră că obiectul de reglementare juridică constituie elementul fundamental de departajare, în raport cu criteriile precizate, considerate a fi auxiliare pentru formarea ramurilor de drept³. „Problema esențială ce trebuie analizată este cea a criteriilor care stau la baza distingerei ramurilor între ele și la baza desprinderii lor ca sisteme distincte de reguli din sistemul juridic global”⁴.

Definiție generală. Ramura de drept este ansamblul de norme juridice care reglementează relațiile sociale dintr-un domeniu al vieții sociale, în baza unei metode specifice de reglementare și a unor principii comune⁵. Rezultă din definiție, că obiectul de reglementare juridică a unei ramuri de drept, îl constituie mănunchiul de relații sociale, de legături între oameni, reglementate prin normele juridice ale ramurii de drept respective, relații sociale ce au un caracter specific.

Specificitatea obiectului de reglementare a dreptului mediului. Adaptând definiția de mai sus, la specificul dreptului mediului, precizăm că, obiectul dreptului mediului, îl constituie „relațiile sociale specifice referitoare la protecția, conservarea și dezvoltarea resurselor naturii și a celorlalte componente ale mediului”⁶.

Aceste relații sociale sunt reglementate de norme juridice distincte, ce tind a se constitui într-un Cod ecologic, norme cuprinse atât în actul normativ cadru, O.U.G. nr. 195/2005 privind protecția mediului⁷, cât și în legi speciale. Astfel, conform art. 1 (1)

¹ Cu privire la problematica generală a dreptului mediului, a se vedea, M. Prieur, *Droit de l'environnement*, 5e édition, Dalloz, Paris, 2004, pp. 1-20; R. Romi, *Droit et administration de l'environnement*, 5e édition, Montchrestien, 2004, pp. 5-12; C. Roche, *Droit de l'environnement*, 2e édition, Gualino éditeur, p. 15-17; J. Lamarque, *Droit de la protection de la nature et de l'environnement*, L.G.D.J., 1973; M. Despoux, *Droit de l'environnement*, Paris, Litec, 1980. Cu privire la însăși denumirea materiei, a se vedea, T. Hristea, *Un pleonasm evitabil: „mediul înconjurător”*, în RRDM nr. 1/2003, pp. 71-79.

² Gh. Beleiu, *Drept civil român. Introducere în dreptul civil român. Subiectele dreptului civil*, Casa de Editură și Presă „Șansa”, București, 1992, p. 33; I. Dogaru, S. Cercel, *Drept civil. Partea Generală*, Ed. C.H. Beck, București, 2007, p. 27.

³ A se vedea și I. Dogaru, *Drept civil român*, Ed. Europa, Craiova, 1996, pp. 29-30.

⁴ D.C. Dănișor, Gh. Dănișor, *Teoria generală a dreptului*, Ed. C.H. Beck, București, 2006, p. 231.

⁵ N. Popa, *Teoria generală a dreptului*, T.U.B., 1992, p. 154.

⁶ P. Drăghici, A.I. Dușcă, *Dreptul intern și comunitar al mediului*, Ed. Universitaria, Craiova, 2003, p. 20. În literatură sunt oferite și alte definiții: „Obiectul dreptului mediului îl constituie o categorie distinctă de relații sociale care iau naștere în procesul de conservare, dezvoltare și protecție a mediului”; D. Marinescu, *Tratat de dreptul mediului*, ed. a II-a revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2007, p. 53; „Ca ramură distinctă a sistemului dreptului, dreptul mediului reglementează acele relații sociale care iau naștere în procesul de protecție, conservare și ameliorare a calităților naturale ale mediului”. M. Dușu, *Tratat de dreptul mediului*, ed. 3, Ed. C.H. Beck, București, 2007, p. 131.

⁷ M. Of. nr. 1196/30.12.2005. Ordonanța a fost aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 265/2006 pentru aprobarea O.U.G. nr. 195/2005 (M. Of. nr. 986/6.07.2006) și apoi modificată printr-o serie de acte normative din care amintim doar: Legea nr. 123/2020 pentru modificarea și completarea O.U.G. nr. 195/2005 privind protecția mediului (M. Of. nr. 613/13.07.2020); Legea nr. 140/2020 pentru modificarea și completarea O.U.G. nr. 195/2005 privind protecția mediului (M. Of. nr. 647/22.07.2020); Legea nr. 90/2021 pentru modificarea și completarea unor acte normative, în vederea transunerii unor acte juridice ale Uniunii Europene în domeniul protecției mediului (M. Of. nr. 413/20.04.2021).

din O.U.G. nr. 195/2005, „obiectul ordonanței de urgență îl constituie un ansamblu de reglementări juridice privind protecția mediului, obiectiv de interes public major, pe baza principiilor și elementelor care conduc la dezvoltarea durabilă”. Prin urmare, specificul obiectului dreptului mediului rezidă în legătura directă, dintre relațiile sociale reglementate de normele dreptului mediului și protecția mediului, prin care înțelegem „activitatea umană conștientă, științific fundamentată, îndreptată spre realizarea unui scop concret, constând în prevenirea și combaterea poluării, menținerea și îmbunătățirea condițiilor de mediu și dezvoltarea durabilă”¹.

Metoda de reglementare, criteriu secundar de delimitare a ramurilor de drept, constă în atitudinea statului față de anumite relații sociale, atitudine care rezultă, printre altele și din natura normelor juridice. Deoarece protecția mediului este, așa cum prevede art. 1 din O.U.G. nr. 195/2005 obiectiv de interes public major, statul intervine, în mod direct în relațiile sociale din această materie, astfel că normele juridice sunt predominant imperative-onerative sau prohibitive. Mai mult, normele dreptului mediului au un caracter pregnant tehnic, adică este vorba despre norme specifice anumitor industrii, chimică, agrochimică, petrochimică, mecanică, energetică, electrotehnică etc., norme referitoare la desfășurarea, în bune condiții, a proceselor aferente acestor industrii, la realizarea produselor, standarde, stas-uri, norme care, doar în secundar, au caracter juridic.

Secțiunea a II-a

Definiția dreptului mediului

Dreptul mediului – drept de sine stătător. Dreptul mediului a apărut și s-a dezvoltat ca urmare a sarcinilor, imediate și de perspectivă, încredințate de societate, în funcție de nevoile de protecție a diferitelor elemente ale mediului, amenințate de creșterea explozivă a populației. Aceasta a antrenat o serie de efecte negative asupra mediului: dezvoltarea și diversificarea industrializării, extinderea urbanizării, atât prin sporirea numărului de orașe, cât și prin creșterea suprafeței celor existente, dezvoltarea agriculturii, mai ales a celei puternic chimizată, creșterea circulației, rutiere, aeriene și navale. Toate acestea au dus la înmulțirea, sporirea gradului de nocivitate și persistență a surselor de poluare. În aceste condiții, s-a trecut de la simpla protecție a mediului, la necesitatea de a conserva și gestiona bunuri aparținând mediului, printre măsurile de protecție încadrându-se și conturarea unei noi ramuri de drept. Așa cum mediul nu cunoaște frontiere², nici ramura de drept chemată să apere mediul, nu este cantonată în limite rigide ci, din contră, ea se regăsește atât în ramurile aparținând dreptului privat, și astfel vom vorbi de exemplu, de un drept civil al mediului, cât și în cele aparținând dreptului public, și vom vorbi de un drept penal al mediului sau drept administrativ al mediului. Prin urmare, această ramură de drept nu este atât o ramură de răspântie³, de graniță dintre diferite alte ramuri de drept, ci este o ramură globalizantă, ale cărei norme se regăsesc în alte ramuri de drept.

---

¹ D. Marinescu, *op. cit. Tratat de dreptul mediului*, ed. a II-a revăzută și adăugită, p. 53.

² M. Duțu, *op. cit., Tratat de dreptul mediului*, 2007, p. 142.

³ R. Romi, *Droit et administration de l'environnement*, 5e édition, Montchrestien, 2004, p. 6.

Definiție. Dreptul mediului a primit, în doctrină, mai multe definiții. Profesorul *Ernest Lupan* definește dreptul mediului: ca fiind „acea ramură în sistemul nostru juridic, care înmănunchează normele juridice care reglementează relațiile dintre persoane, formate în legătură cu protecția mediului”¹. Profesorul *Mircea Duțu* consideră că „dreptul mediului reprezintă, în abstract, ansamblul reglementărilor juridice și instituțiile stabilite în vederea protecției, conservării și ameliorării mediului, conform obiectivelor de dezvoltare durabilă”². O definiție dezvoltată ne este oferită de către d-na profesor *Daniela Marinescu*³ care subliniază că „dreptul mediului este constituit din ansamblul complex al normelor juridice care reglementează relațiile care se stabilesc între oameni, privind atitudinea lor față de mediu, ca element vital și suport al vieții, în procesul folosirii în scopuri economice, sociale și culturale a componentelor sale, naturale și artificiale, precum și relațiile legate de protecția, conservarea și dezvoltarea lor durabilă”. Având ca punct de plecare art. 1 alin. (1) din actul normativ cadru, definim *dreptul mediului ca fiind aceea ramură de drept, parte componentă a sistemului național de drept, care reunește normele juridice ce reglementează relațiile sociale privind protecția mediului, în vederea atingerii obiectivelor specifice dezvoltării durabile.*

Secțiunea a III-a **Noțiuni specifice dreptului mediului**

3.1. Mediu

Noțiunea de „mediu”. În funcție de unghiul de vedere, geografic, sociologic, termenul *mediu* a dobândit definiții diferite. În secolul trecut, prin *mediu* se înțelegea starea care înconjură obiecte și fenomene, influențându-le existența și evoluția, mai clar, era vorba de ambianța în care trăiau viețuitoarele⁴. *Geografia* privește mediul ca fiind spațiul locuit și influențat de om sau, mai pe larg, „ansamblul factorilor naturali și ai celor creați prin diverse acțiuni umane care, în strânsă interdependență, influențează echilibrul ecologic și determină condițiile de viață pentru om și pentru dezvoltarea societății”⁵. Din punctul de vedere al *sociologiei*, *mediul* – anume *mediul social* – este ansamblul de factori, relații, condiții, instituții, grupuri și ideologii sociale în interiorul și sub influența căruia se găsește un individ sau un microgrup determinat⁶.

¹ E. Lupan, *Dreptul mediului*, Universitatea Independentă „Dimitrie Cantemir”, Cluj-Napoca, 1993, p. 121.

² M. Duțu, *Tratat de dreptul mediului*, ed. 3, Ed. C.H. Beck, București, 2007, p. 141; M. Duțu, *Despre necesitatea, conceptul și trăsăturile definitorii ale dreptului ecologic*, în *Revista Română de Drept* nr. 5/1989, p. 2.

³ D. Marinescu, *Tratat de dreptul mediului*, ed. a II-a revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, 2007, p. 55.

⁴ „... ansamblul tuturor influențelor și condițiilor externe care afectează viața și dezvoltarea unui organism”. E. Vespremeanu, *Mediul înconjurător – ocrotirea și conservarea lui*, Colecția „Știința pentru toți”, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1981, p. 17.

⁵ Deci, „nu se mai poate vorbi aproape nicăieri de existența unui mediu natural nemodificat de om”. A. Pașu, I. Ungureanu, *Geografia mediului înconjurător*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1977, p. 3.

⁶ *Dicționar filosofic*, Ed. Politică, București, 1978, p. 451.

O.U.G. nr. 195/2005 privind protecția mediului, definește, în art. 1 alin. (2), *mediul* ca fiind „ansamblul de condiții și elemente naturale ale Terrei: aerul, apa, solul, subsolul, aspectele caracteristice ale peisajului, toate straturile atmosferice, toate materiile organice, specii și ființele vii, sistemele naturale în interacțiune, cuprinzând elementele enumerate anterior, inclusiv unele valori materiale și spirituale, calitatea vieții și condițiile care pot influența bunăstarea și sănătatea omului”.

Dreptul european, mai precis, Directiva nr. 67/548/C.E.E.¹ a Consiliului din 27 iunie 1967 privind armonizarea actelor cu putere de lege și a actelor administrative referitoare la clasificarea, ambalarea și etichetarea substanțelor periculoase, definea mediul ca „ansamblul elementelor care, în complexitatea lor relațională, constituie cadrul și condițiile vieții omului ... mediul înseamnă apă, aer și sol în interacțiunea lor, precum și raportul dintre acestea și orice organism viu”². La rândul său, Protocolul privind evaluarea strategică de mediu, la Convenția privind evaluarea impactului asupra mediului în context transfrontalier³, stabilește, în art. 1, ca obiectiv, asigurarea unui grad ridicat de protecție a mediului, și definește *efectele asupra mediului, inclusiv asupra sănătății* ca fiind, orice efect asupra mediului, inclusiv asupra sănătății umane, precum și asupra faunei, florei, biodiversității, solului, apei, aerului, peisajului, siturilor naturale, factorilor climatici, bunurilor materiale, patrimoniului cultural, și interacțiunea dintre acești factori⁴.

3.2. Protecția mediului

Noțiunea de protecție a mediului. Protecția mediului reprezintă activitatea umană conștientă, științific fundamentată, îndreptată spre realizarea unui scop cunoscut, constând în prevenirea poluării, menținerea și îmbunătățirea condițiilor de viață pe Pământ⁵. Din definiție rezultă structura tripartită a activității de protecție a mediului; adică părțile componente ale acestei activități sunt: ocrotirea mediului, conservarea și dezvoltarea – sau ameliorarea – acestuia.

---

¹ În 6 august 2001, a fost adoptată Directiva Comisiei Europene nr. 2001/59/C.E., de efectuare a celei de-a 28-a adaptări la progresul tehnic a Directivei 67/548/C.E.E. a Consiliului. A se vedea și Regulamentul (UE) 2017/776 al Comisiei din 4 mai 2017 de modificare, în vederea adaptării la progresul tehnic și științific, a Regulamentului (CE) nr. 1272/2008 al Parlamentului European și al Consiliului privind clasificarea, etichetarea și ambalarea substanțelor și a amestecurilor, J.O.U.E, L 116/1, 5.5.2017, REGULAMENTUL (UE) 2017/ 776 AL COMISIEI – din 4 mai 2017 – de modificare, în vederea adaptării la progresul tehnic și științific, a Regulamentului (CE) nr. 1272/ 2008 al Parlamentului European și al Consiliului privind clasificarea, etichetarea și ambalarea substanțelor și a amestecurilor (msds-europe.com) – consultat la data de 25.08.2021.

² M. Duțu, *Dicționar de drept al mediului*, Ed. Economică, 2000, p. 122.

³ J.O.C.E. L 308, 19/11/2008. Protocolul s-a încheiat având în vedere Convenția privind evaluarea impactului asupra mediului în context transfrontalier, încheiată în Finlanda, la Espoo, la 25 februarie 1991, precum și hotărârea II/9 a părților la această Convenție, adoptată la Sofia, 26-27 februarie 2001, cu privire la elaborarea unui protocol obligatoriu din punct de vedere juridic privind evaluarea strategică de mediu. Microsoft Word – DGenV-PE-COM_2008_132-01586 – SEA protocol _22923_RO_ACTE.DOC (europa.eu) – consultat la data de 25.08.2021.

⁴ Declarația de la Stockholm (1972) enumeră (principiul 2) elementele care compun mediul: „Resursele naturale ale Globului, inclusiv aerul, apa, pământul, flora și fauna și în special eșantioanele reprezentative ale ecosistemelor naturale”...

⁵ E. Lupan, *Dreptul mediului. Partea generală*, Ed. Lumina Lex, București, 1996, p. 40.

Ocrotirea mediului înseamnă protecția acestuia, prin diferite acțiuni legiferate, care scot de sub incidența omului speciile rare, pe cale de dispariție, precum și anumite spații geografice cu mare valoare naturală, declarate *monumente ale naturii*. Actul normativ cadru definește „monumentele naturii” astfel: specii de plante și animale rare sau periclitate, arbori izolați, formațiuni și structuri geologice de interes științific sau peisagistic (art. 2 pct. 45). Strâns legată de noțiunea de „monument al naturii” este cea de „*arie naturală protejată*”¹ definită ca: zonă terestră, acvatică și/sau subterană, cu perimetru legal stabilit și având un regim special de ocrotire și conservare, în care există specii de plante și animale sălbatice, elemente și formațiuni biogeografice, peisagistice, geologice, paleontologice, speologice sau de altă natură, cu valoare ecologică, științifică sau culturală deosebită” (art. 2 pct. 6 din O.U.G. nr. 195/2005).

Conservarea mediului presupune atât utilizarea rațională și eficientă a resurselor mediului², cât și adoptarea celor mai potrivite procese tehnologice, agrozootehnice, silvice ... lucrări pentru limitarea și prevenirea efectelor dăunătoare ale unor fenomene naturale – inundații, alunecări de teren, eroziune accelerată etc. Pentru a îmbina aceste două aspecte trebuie cunoscute și respectate acele așa-numite „*legi ale conservării*” care se referă, în special, la faptul că: a) mediul este un sistem a cărui integritate este asigurată prin funcționarea echilibrată a celor două subsisteme, natural și uman; b) mediul este un sistem cu *resurse finite*; c) mediul prezintă *echilibre fragile*, ușor de dereglat în cazul unei folosințe neadecvate a resurselor sale; d) mediul are o *capacitate limitată de absorbție* și neutralizare a plusurilor sistemului uman. Aplicarea acestor „legi” presupune cu necesitate o activitate complexă de cercetare, începând cu diagnoza geografică și ecologică – hidrologică, pedologică – continuând cu analizele integrate și încheind cu activitățile de proiectare și execuție. O.U.G. nr. 57/2007 privind regimul ariilor protejate, conservarea habitatelor, a florei și faunei sălbatice³, definește, în art. 4 pct. 1, conservarea ca fiind „ansamblul de măsuri care se pun în aplicare pentru menținerea sau refacerea habitatelor naturale și a populațiilor de specii de faună și floră sălbatică, într-o stare favorabilă”.

Dezvoltarea mediului. Dacă actul conservării implică menținerea, păstrarea unei anumite stări de fapt, dezvoltarea presupune acte pozitive de îmbunătățire a mediului. Dar, așa cum poluarea are, din cauza lipsei granițelor mediului, efecte transfrontaliere, tot așa și măsurile de ameliorare a mediului presupun preocupare și cooperare, nu doar la nivel național, ci și internațional. Este ceea ce rezultă dintr-o serie de acte la nivel internațional. Astfel: **Declarația de la Stockholm (1972)** în pct. 7 al Preambulului,

---

¹ *Arie/sit*, zona definită geografic, exact delimitată (art. 2 pct. 5 din O.U.G. nr. 195/2005).

² *Resursele naturale*, totalitatea elementelor naturale ale mediului ce pot fi folosite în activitatea umană: resurse neregenerabile, minerale și combustibili fosili, regenerabile, apa, aer, sol, floră, fauna sălbatică, inclusiv cele inepuizabile, energie solară, eoliană, geotermală și a valurilor (art. 2 pct. 60 din O.U.G. nr. 195/2005).

³ Dintre modificările O.U.G. nr. 57/2007 amintim: Legea nr. 220/2019 privind modificarea și completarea unor acte normative din domeniul protecției mediului (M. Of. nr. 926/18.11.2019); Legea nr. 74/2020 pentru modificarea și completarea Legii vânătorii și a protecției fondului cinegetic nr. 407/2006 și pentru completarea anexei nr. 5C la O.U.G. nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice (M. Of. nr. 484/09.06.2020); Legea nr. 90/2021 pentru modificarea și completarea unor acte normative, în vederea transunerii unor acte juridice ale Uniunii Europene în domeniul protecției mediului (M. Of. nr. 413/20.04.2021).

prevede: „trebuie ca noi toți, cetățeni și colectivități, întreprinderi și instituții, fiecare la nivelul său să-și asume responsabilitatea și să împartă echitabil sarcinile. Oamenii, organizațiile, statele pot să determine mediul de mâine”. În plus, în principiul I se afirmă: „omul are datoria solemnă de a proteja și ameliora mediul pentru generațiile prezente și viitoare”. **Carta mondială a naturii** (1982) prevede, în art. 21: „statele și, în măsura în care este posibil, alte autorități publice, organizațiile internaționale, asociațiile și întreprinderile trebuie să coopereze pentru conservarea naturii prin activități comune”. **Declarația de la Rio** (1992) proclamă, în principiul 7: „statele trebuie să coopereze într-un spirit de parteneriat mondial în vederea conservării, protejării și restabilirii sănătății și integrității ecosistemelor terestre”. Iar în principiul 27 se prevede: „statele și oamenii trebuie să coopereze de bunăvoie într-un spirit de solidaritate la aplicarea principiilor consacrate de această Declarație”¹.

3.3. Alți termeni

Definiții legale interne. Definiții oferă atât actul normativ cadru (O.U.G. nr. 195/2005) cât și alte legi speciale. Dintre definițiile date de actul normativ cadru² amintim: **accident ecologic** – evenimentul produs ca urmare a unor neprevăzute deversări/emisii de substanțe sau preparate periculoase/ poluante, sub formă lichidă, solidă, gazoasă ori sub formă de vapori sau de energie, rezultate din desfășurarea unor activități antropice necontrolate/ bruște, prin care se deteriorează ori se distrug ecosistemele naturale și antropice; **acte de reglementare** – decizia etapei de încadrare, aviz de mediu, acord de mediu, autorizație de mediu, autorizație integrată de mediu, autorizație privind emisiile de gaze cu efect de seră, autorizație privind activități cu organisme modificate genetic; **acord de mediu** – actul administrativ emis de autoritatea competentă pentru protecția mediului, prin care sunt stabilite condițiile și, după caz, măsurile pentru protecția mediului, care trebuie respectate în cazul realizării unui proiect; **acord de import pentru organisme modificate genetic** – actul administrativ emis de autoritatea competentă pentru protecția mediului, care dă dreptul titularului să realizeze activitatea de import de organisme/microorganisme modificate genetic și stabilește condițiile în care aceasta se poate desfășura, conform legislației în vigoare; **arie/sit** – zonă definită geografic exact delimitată; **arie naturală protejată** – zonă terestră, acvatică și/sau subterană, cu perimetru legal stabilit și având un regim special de ocrotire și conservare, în care există specii de plante și animale sălbatice, elemente și formațiuni biogeografice, peisagistice, geologice, paleontologice, speologice sau de altă natură, cu valoare ecologică, științifică sau culturală deosebită; **biodiversitate** – variabilitatea organismelor din cadrul ecosistemelor terestre, marine, acvatice continentale și complexelor ecologice, aceasta include diversitatea intraspecifică, interspecifică și diversitatea ecosistemelor; **biotehnologie** – aplicație tehnologică în care se utilizează sisteme biologice, organisme vii, componentele sau derivatele acestora, pentru realizarea

---

¹ J.M. Lavieille, *Droit international de l'environnement*, 2e édition, Ellipses, Limoges, 2004, pp. 18-23.

² În art. 2 care are următoarea formulă introductivă: În sensul prezentei ordonanțe de urgență, termenii și expresiile de mai jos au următoarea semnificație...

ori modificarea de produse sau procedee cu folosință specifică; biotehnologie modernă – aplicarea in vitro a tehnicilor de recombinare a acidului nucleic și a tehnicilor de fuziune celulară, altele decât cele specifice selecției și ameliorării tradiționale, care înlătură barierele fiziologice naturale de reproducere sau de recombinare genetică; cele mai bune tehnici disponibile – stadiul de dezvoltare cel mai avansat și eficient înregistrat în dezvoltarea unei activități și a modurilor de exploatare, care demonstrează posibilitatea practică de a constitui referința pentru stabilirea valorilor-limită de emisie în scopul prevenirii poluării, iar în cazul în care acest fapt nu este posibil, pentru a reduce în ansamblu emisiile și impactul asupra mediului în întregul său: a) tehnicile se referă deopotrivă la tehnologia utilizată și modul în care instalația este proiectată, construită, întreținută, exploatată, precum și la scoaterea din funcțiune a acesteia și remedierea amplasamentului, potrivit legislației în vigoare; b) disponibile se referă la acele cerințe care au înregistrat un stadiu de dezvoltare ce permite aplicarea lor în sectorul industrial respectiv, în condiții economice și tehnice viabile, luându-se în considerare costurile și beneficiile, indiferent dacă aceste tehnici sunt sau nu utilizate ori realizate la nivel național, cu condiția ca aceste tehnici să fie accesibile operatorului; c) cele mai bune – se referă la cele mai eficiente tehnici pentru atingerea în ansamblu a unui nivel ridicat de protecție a mediului în întregul său; daună semnificativă adusă mediului – daună ireversibilă sau de lungă durată, cuantificabilă ori nu în bani, produsă în orice mod asupra mediului; deșeu – orice substanță, preparat sau orice obiect din categoriile stabilite de legislația specifică privind regimul deșeurilor, pe care deținătorul îl aruncă, are intenția sau are obligația de a-l arunca; dezvoltare durabilă – dezvoltarea care corespunde necesităților prezentului, fără a compromite posibilitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile necesități; disconfortul olfactiv – efectul generat de o activitate care poate avea impact asupra stării de sănătate a populației și a mediului, care se percepe subiectiv pe diferite scale de mirosuri sau se cuantifică obiectiv conform standardelor naționale, europene și internaționale în vigoare.

Definiții cuprinse în acte internaționale. Și actele adoptate la nivel internațional cuprind definiții; dintre acestea ne oprim doar la **Convenția privind protecția stratului de ozon** adoptată la **Viena, la 22 martie 1985**¹ care în art. 1 definește: – *stratul de ozon*, stratul de ozon atmosferic de deasupra stratului limită planetar; – *efecte adverse*, schimbările intervenite în mediul fizic sau biotic, incluzând schimbările de climă, care au efecte nocive, asupra sănătății umane sau asupra compoziției, rezistenței și productivității ecosistemelor naturale și artificiale sau asupra materialelor folosite omenirii; – *substanțe alternative*, substanțe care reduc, elimină sau evită efectele adverse asupra stratului de ozon.

---

¹ România a aderat la Convenția privind protecția stratului de ozon adoptată la Viena, la 22 martie 1985 și la Protocolul privind substanțele care epuizează stratul de ozon, adoptat la Montreal, la 16 septembrie 1987 (și a acceptat Amendamentul la Protocolul de la Montreal privind substanțele care epuizează stratul de ozon, adoptat la cea de-a doua reuniune a părților, de la Londra, din 27-29 iunie 1990) prin Legea nr. 84 din 3 decembrie 1993 (M. Of. nr. 292/15.12.1993).

Secțiunea a IV-a **Funcțiile dreptului mediului**

Funcții. Pe lângă funcțiile generale ale dreptului – normativă, de rezolvare a eventualelor conflicte din societate, de sancționare, de control¹, dreptul mediului are o serie de funcții specifice, în raport cu scopurile principale pe care le urmărește:

– funcția de *asigurare a unui mediu sănătos și prosper* constă în aceea că, prin intermediul normelor juridice specifice, se creează și perfecționează structurile organizatorice necesare gestionării și administrării problemelor protecției și dezvoltării mediului, coordonării acțiunilor desfășurate la diferite niveluri și în diverse planuri pentru ducerea la îndeplinire a obiectivelor stabilite. Cu alte cuvinte, se stabilesc și funcționează instituțiile necesare în vederea identificării, analizei, deciziei și îmfăptuirii diferitelor măsuri privind soluționarea problemelor ecologice;

– funcția de *promovare a obiectivelor dezvoltării durabile* se realizează din perspectiva cerinței integrării protecției mediului în toate politicile sectoriale, prin adoptări complexe care să permită mediului și problemelor sale, să fie reprezentate în toate structurile administrative de decizie, atât la nivel central, cât și la nivel local;

– funcția de *ocrotire, conservare și ameliorare a mediului* se realizează prin dispoziții și norme tehnice, cu caracter juridic prin intermediul cărora se asigură prevenirea, combaterea, precum și înlăturarea efectelor negative ale poluării. Aceste norme se referă la modalități de funcționare și montare a diferitelor instalații, realizarea investițiilor, de valorificare a diferitelor substanțe reziduale, combaterea eroziunii, a degradării fondului forestier etc.;

– funcția de *promovare a cooperării internaționale* constă în aceea că prin normele juridice adoptate, se realizează optimizarea și diversificarea cooperării economice internaționale prin: transferul de tehnologii, asigurarea asistenței tehnice, pregătirea specialiștilor naționali în diversele probleme ale practicii și dezvoltării calităților naturale ale mediului. Pe de altă parte, armonizarea legislativă, prin reglementările interne a standardelor europene și internaționale, sporește funcția dreptului mediului de catalizator al colaborării regionale și internaționale.

---

¹ N. Popa, *Teoria generală a dreptului*, T.U.B., 1992, p. 157. Profesorul Nicolae Popa consideră că dreptul îndeplinește următoarele funcții: a) funcția de instituționalizare sau formalizare juridică a organizării social politice; b) funcția de conservare, apărare și garantare a valorilor fundamentale ale societății; c) funcția de conducere a societății; d) funcția normativă. La acestea am mai putea adăuga funcția educativă și cea informativă.

CAPITOLUL II

PRINCIPIILE ȘI IZVOARELE DREPTULUI MEDIULUI.

DREPTUL OMULUI LA UN MEDIU SĂNĂTOS

Secțiunea I-a

Principiile dreptului mediului

1.1. Noțiuni și clasificare

Noțiune. Principiile dreptului mediului sunt acele reguli esențiale, de maximă generalitate, care stau la baza și se regăsesc în întreaga ramură de drept¹.

Importanță. Principiile sunt importante deoarece: a) dacă normele juridice ale dreptului mediului se găsesc în izvoare foarte diverse și numeroase, principiile asigură coeziunea internă a acestei ramuri; b) dreptul mediului fiind o ramură nouă, dinamică și evolutivă, trebuie să găsească rapid răspuns la problemele degradării, iar în cazul în care, într-o materie nu au fost încă adoptate norme juridice, se aplică principiile; c) ajută la interpretarea normelor care având caracter tehnic, ridică dificultăți pentru practicienii dreptului; d) caracterul complex, deopotrivă economic, juridic și decizional, al problemelor mediului, corespunde perfect naturii complexe a acestei ramuri de drept; e) sunt proprii dreptului mediului, fiind astfel un argument, în plus, pentru autonomia dreptului mediului².

Clasificarea principiilor presupune aplicarea criteriilor; în literatură sunt recunoscute, ca fiind mai importante, următoarele: a) după *criteriul sursei* care le include: principii interne și principii internaționale; b) după *importanță*: principii de bază și principii decizionale; c) după *acțiune*: principii tradiționale – ex. poluatorul plătește – și principii noi – ex. principiul integrării cerințelor de mediu în celelalte politici sectoriale; d) după *aria de aplicare*: principii de maximă generalitate în dreptul mediului și principii speciale – care se aplică în anumit sector: ex. principiul proximității care se aplică regimului juridic al deșeurilor.

1.2. Reglementare internă

Actul normativ cadru. În art. 3 și 4 din **O.U.G. nr. 195/2005 privind protecția mediului**, legiuitorul distinge între principii și elemente strategice și modalitățile de implementare a acestora. Astfel, conform art. 3, principiile sunt: a) principiul integrării cerințelor de mediu în celelalte politici sectoriale; b) principiul precauției în luarea deciziei; c) principiul acțiunii preventive; d) principiul reținerii poluanților la sursă; e) principiul „poluatorul plătește”; f) principiul conservării biodiversității și a ecosistemelor specifice cadrului biogeografic natural. Elementele strategice sunt: utilizarea

---

¹ D. Marinescu, *op. cit.*, *Tratat de dreptul mediului*, 2007, p. 59.

² *Idem*, p. 60; A. Kiss, *Droit de l'environnement*, Paris, 1998, p. 123.

durabilă a resurselor naturale [art. 3 lit. g)]; informarea și participarea publicului la luarea deciziilor, precum și accesul la justiție în probleme de mediu [art. 3 lit. h)]; dezvoltarea colaborării internaționale pentru protecția mediului [art. 3 lit. i)].

Modalitățile de implementare a principiilor și elementelor strategice, conform art. 4, sunt: a) prevenirea și controlul integrat al poluării prin utilizarea celor mai bune tehnici disponibile pentru activitățile cu impact semnificativ asupra mediului; b) adoptarea programelor de dezvoltare, cu respectarea cerințelor politicii de mediu; c) corelarea planificării de amenajare a teritoriului și urbanism cu cea de mediu; d) efectuarea evaluării de mediu înaintea aprobării planurilor și programelor care pot avea efect semnificativ asupra mediului; e) evaluarea impactului asupra mediului în faza inițială a proiectelor cu impact semnificativ asupra mediului; f) introducerea și utilizarea pârgurilor și instrumentelor ecologice stimulative sau coercitive; g) rezolvarea, pe niveluri de competență a problemelor de mediu, în funcție de amploarea acestora; h) promovarea de acte normative armonizate cu reglementările europene și internaționale în domeniu; i) stabilirea și urmărirea realizării programelor pentru conformare; j) crearea sistemului național de monitorizare integrată a calității mediului; k) recunoașterea produselor cu impact redus asupra mediului, prin acordarea etichetei ecologice; l) menținerea și ameliorarea calității mediului; m) reabilitarea zonelor afectate de poluare; n) încurajarea implementării sistemelor de management și audit de mediu; o) promovarea cercetării fundamentale și aplicative în domeniul protecției mediului; p) educarea și conștientizarea publicului, precum și participarea acestuia în procesul de elaborare și aplicare a deciziilor privind mediu; q) dezvoltarea rețelei naționale de arii protejate pentru menținerea stării favorabile de conservare a habitatelor naturale, a speciilor de floră și faună sălbatică ca parte integrantă a rețelei ecologice europene – Natura 2000; r) aplicarea sistemelor de asigurare a trasabilității și etichetării organismelor modificate genetic; s) înlăturarea cu prioritate a poluanților care periclitizează nemijlocit și grav sănătatea oamenilor.

Principiile prevăzute de O.U.G. nr. 202/2002 privind gospodărirea¹ integrată a zonei costiere. Principiile prevăzute de actul normativ cadru au dobândit aplicații speciale, cum este, de exemplu, cazul O.U.G. nr. 202/2002 care nu numai că aplică principiile generale la situația specială a zonei costiere², dar și definește principiile pe care le împarte în două categorii: *generale* și *specifice*. Principiile *generale* [art. 5 alin. (2)] sunt: a) *principiul dezvoltării durabile*, gospodărirea integrată a zonei costiere trebuie realizată astfel încât să satisfacă atât necesitățile generațiilor prezente, cât și ale celor viitoare, toate cu garantarea menținerii caracteristicilor ecologice esențiale și a diversității biologice, peisagistice și culturale; b) *principiul prevenirii*, activitățile economice din

---

¹ M. Of. nr. 965/28.12.2002. Ordonanța a fost aprobată cu modificări și completări de Legea nr. 280/2003 pentru aprobarea O.U.G. nr. 202/2002 (M. Of. nr. 454/26.06.2003). Consolidarea din data de 26 august 2021 are la bază publicarea din M. Of. nr. 965 din 28 decembrie 2002.

² În Anexa I, O.U.G. nr. 202/2002 oferă o serie de definiții: a) *ape costiere*, apele situate în partea dinspre uscat a unei linii al cărei fiecare punct este la o distanță de 1 milă marină, în partea dinspre mare, de la cel mai apropiat punct al liniei de bază de la care se măsoară întinderea apelor teritoriale, cu extindere, unde este posibil, până la limita exterioară a apelor tranzitorii; ... c) *mediu*, resursele naturale abiotice și biotice cum sunt: aerul, apele subterane și de suprafață, solul, clima, fauna și flora și habitatul acestora; bunurile care fac parte din mediul construit și din patrimoniul cultural; aspectele caracteristice ale peisajului: calitatea vieții și a mediului de viață, în măsura în care au sau pot avea influență asupra bunăstării și sănătății omului, interacțiunea factorilor mai înainte precizați.